

Tiede ja usko – kaksi kieltä, yksi todellisuus?

Uskon ja tieteen vuorovaikutusmallit

Neljä vuorovaikutusmallia eli tapaa ymmärtää uskon ja tieteen suhde

1. Konflikti
2. Erillisuus
3. Dialogi
4. Yhteneväisyys

Ian Bourbour: *Religion and Science: Historical and Contemporary Issues*

Konfliktiteesi

Konfliktiteesin kaksi mallia

Historiallinen:

”Uskonto ja tiede ovat aina taistelleet toisiaan vastaan”

Sisällöllinen:

”Kristillinen teismi ja tieteellinen maailmankuva ovat vastakkaisia, kilpailevia ja vaihtoehtoisia tapoja etsiä totuutta ja moraalialia”

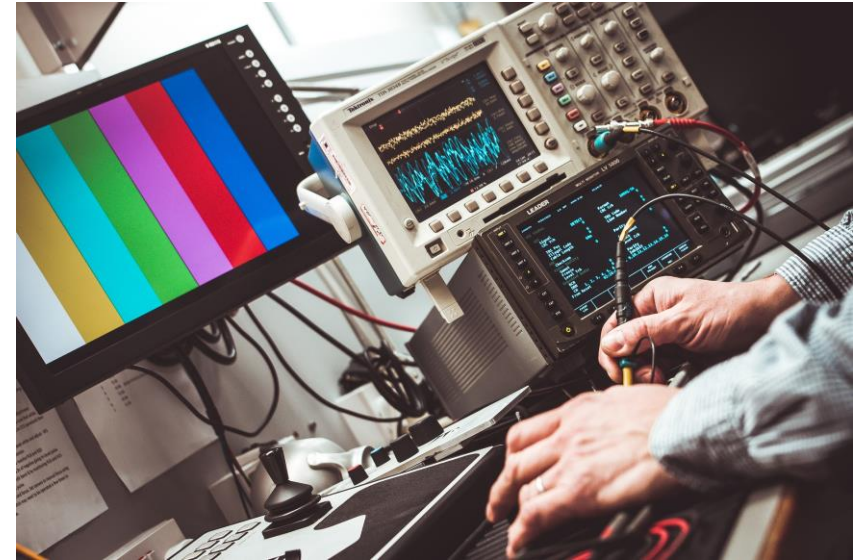
Konfliktiteesin kannattajia:

- uskonnolliset fundamentalistiset liikkeet ja lahkot lähinnä USA:ssa
- militantit ateistit erityisesti USA:ssa ja Euroopassa

Konfliktiteesi

Ateistinen konfliktiteesin kannattaja edustaa usein myös:

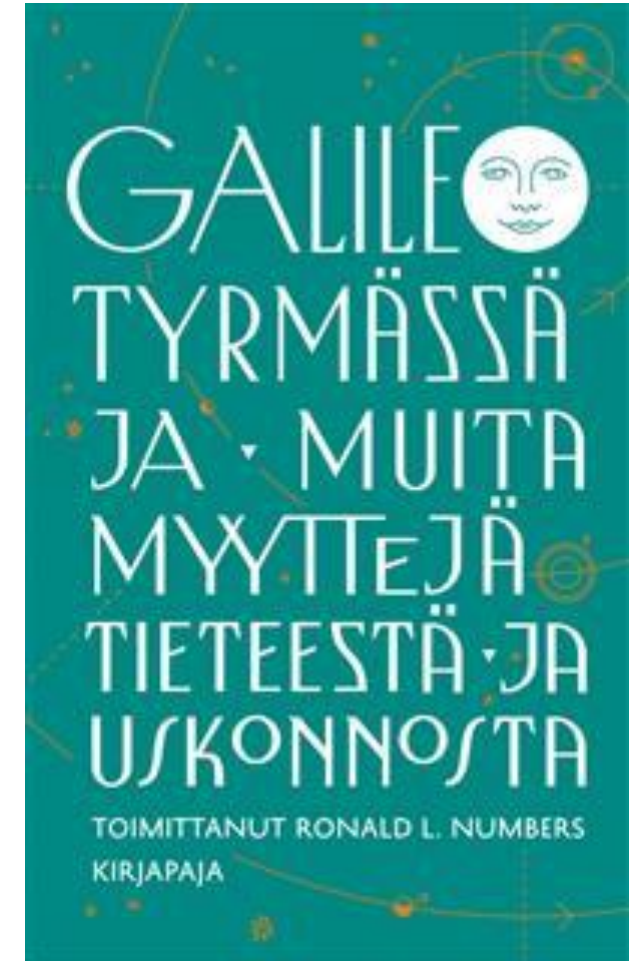
- Materialismia ja fysikalismia:
 - todellisuus on perimmältään materiaalinen, atomien liikettä
- Naturalismia:
 - maailma on syntynyt itsestään tai sattumalta
- Biologista reduktionismia:
 - historia, arvot, totuus ja koko elämän todellisuus voidaan selittää tyhjentävästi biologian avulla
- Tiedeuskoa eli skientismiä:
 - vain tiede kertoo, mitä voimme tietää, mitä on olemassa, mikä on oikein, ja vastaa kaikkiin perimmäisiin kysymyksiimme

Konfliktiteesi on väärä ja vanhentunut

”Tieteenhistorioitsijat ovat ymmärtäneet jo vuosia, että Whiten ja Draperin tekstit ovat enemmän propagandaa kuin historiallisia totuuksia. Viesti ei kuitenkaan juuri ole levinnyt norsunluutornia pitemmälle. Jos ei-uskovat ylipäättäen pohtivat näitä asioita, he pitävät varmana, että kirkko on aina vastustanut tieteen edistysaskelia (tämänhän todistavat hyökkäykset Galileoa, Darwinia ja Scopesia vastaan). Uskonnollinen yleisö tietää, että tiede on uskonnon pahin vihollinen (naturalismin ja raamatunvastaisuuden takia). Jotta voisimme korjata nämä vääristyneet käsitykset, meidän on aivan ensimmäisenä osoitettava vääriksi väljähtyneet myytit, joita yhä pidetään historiallisina totuuksina.”

Prof. Roland Numbers: Galileo tyrmässä. Ja muita myyttejä tieteestä ja uskonnosta.

Naturalismin ongelmia

Naturalistilla on haasteita vastata moniin kysymyksiin

- Maailmankaikkeus on kontingentti (ei-välttämätön), miksi se kuitenkin on olemassa?
- Elämälle mahdollinen maailmankaikkeus on erittäin epätodennäköinen: miten maailmankaikkeuden hienosäätö selitetään?

Naturalismin ongelmia

Lisäksi naturalismi näyttää useimpien kohdalla johtavan:

- vapaan tahdon ja moraalisen vastuun kieltämiseen
- arvorelativismiin, meitä aina ja kaikkialla sitovien moraaliarvojen kieltämiseen
- Antihumanismiin ja nihilismiin, ihmisen ja kaiken elämän arvon kieltämiseen.

Tiedeuskon muotoja

1. Vain tiede voi saavuttaa oikeaa tietoa (episteeminen t.)
2. Vain tiede kertoo, mitä on olemassa (ontologinen t.)
3. Vain tiede voi vastata luotettavasti arvoja ja moraalia koskeviin ongelmiimme (aksiologinen t.)
4. Lopulta vain tiede voi vastata elämän perimmäisiin kysymyksiin ja ongelmiin (eksistentiaalinen t.)

Tiedeuskon ongelmia

1. Tiedeusko perustuu ei-tieteellisiin uskomuksiin ja lähtökohtiin.
2. Se ei kykene lunastamaan vaatimuksia, joita vaatii muilta.

Erillisyyssmalli

Luonnontiede taas puhuu
fysikaalisesta maailmasta,
kuten kasveista ja avaruudesta.

Tiede ja uskonto nähdään
kokonaan itsenäisinä ja toisistaan
riippumattomina

Nämä ovat kokonaan erilliset ja toisistaan
riippumattomat. Siksi luonnontiede ei vaikuta
mitenkään kirkon oppeihin, kieleen ja
käytäntöihin.

Teologia puhuu ei-
fysikaalisista asioista, kuten
sielusta ja moraalista.

Stephen Jay Gould: NOMA-malli (Non-Overlapping-Magisteria)

Erillisyyssmallin ongelmia

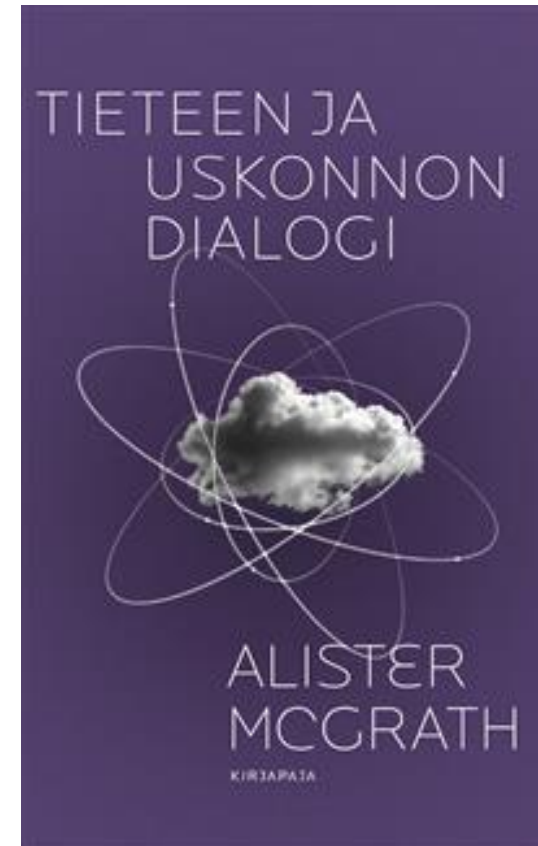
Erillisyyssmallin kannattajia on paljon 1800-luvulla alkunsa saaneen liberaaliprotestantismin piirissä (joskin myös uusortodoksian). Suojautuakseen luonnontieteiden kritiikiltä erillisyyssmallin kannattaja usein myös:

- Pitää uskonnollista kieltä antirealistisena
 - se kuvaa vain sisäisiä kokemuksiamme, mutta ei esitä tosiasiaväitteitä maailmasta
- Jakaa todellisuuden kahtia
- Korostaa Jumalan kätkeytyneisyyttä ja saavuttamattomuutta
- Korostaa Raamatun allegorista tulkintaa

Uskon ja tieteen dialogi

1. Yliopisto syntyi kirkon piirissä ja tuella
2. Kumppanuutta ja vuoropuhelua jo 1200-luvulta
3. Koemme todellisuuden yhdeksi, siksi erillisyyks ei toimi
4. Todellisuus on liian monimutkainen selitettäväksi vain toisen avulla

Tiede haluaa selittää maailmaa, kristillinen usko haluaa pelastaa sen. Yhdessä molemmat ovat mahdollisia.

Elämää vuorovaikutuksessa

”Uskonto ilman tiedettä on sokea. Tiede ilman uskontoa on rampa.”

Albert Einstein